

Voorjaar 1621

I

Misschien had ze te weinig gedronken, misschien kwam de spanning van de laatste maanden eruit of wie weet lag het wel aan het geestdodende geschommel van de koets. En anders was deze barstende hoofdpijn een brouwsel van alles tegelijk. Nog een paar uur volhouden, zo hield ze zich voor, dan was het gedaan met de beuzelpraatjes van de dames om haar heen, werden er geen troostende of zalvende woorden meer van haar verwacht en mocht ze op een bed neerploffen en de ogen sluiten en net doen alsof ze al op de Noordzee voer. Nog even wat glimlachjes forceren, hoe onwezenlijk ook als de rol die je geacht werd te spelen allang geen verband meer hield met de situatie. Hoezo hofdame? Het koningspaar was al zijn land en kastelen kwijt. Koetsdame zou een eerlijker benaming zijn.

Het eentonige weidenuitzicht riep de vraag op wie ooit de naam Holland had bedacht. De horizon hier was met een liniaal getrokken. ‘Platland’ leek haar de enig juiste benaming. Ze staarde een opwiekende ooievaar na met een kikker in zijn bek, tot haar blik uitkwam bij het egale wolkendek, grijzer dan ze ooit eerder had gezien.

Zakte haar hoofd naar achteren en vielen haar ogen dicht, dan bleef alleen het geknepen stemgeluid van de koningin over, die Claudia uitlegde dat stadhouder Maurits van de zelfverklaarde Republiek garant stond voor hun veiligheid tot aan de overtocht naar Engeland. Eenmaal op volle zee mochten ze het Europese vasteland met haar ontelbare brandhaarden vergeten.

Claudia probeerde op zijn Claudia’s, dus met zo’n mierzoet stemmetje,

de koningin moed in te praten, maar de vraag wat voor een man Maurits nou precies was, sorteerde een averechts effect. De mond van de koningin zakte open, en haar zucht ging over in een kreun.

Dit binnenpretje moest Amalia maar voor zichzelf houden. Haha! De o zo blijmoedige Claudia had zich vergaloppeerd. Dat kreeg ze nou van haar opdringerige houding naar Elizabeth, je ging bijna denken dat Claudia hoopte de volgende eerste hofdame te worden. Als ze beter had opgelet, had ze zich herinnerd dat de koningin weinig fiducia had in de Hollandse stadhouder.

‘Mau-rits,’ sprak Elizabeth lijsig alsof ze beide klanken nauwelijks uit haar keel kreeg. ‘Die haalt de naam van zijn vader, Willem van Oranje, flink door het slijk.’

Even bleef het stil, maar Elizabeth was nog niet klaar. ‘En alleen God weet wat hij allemaal nog meer door het slijk haalt.’

Ferme taal als je bedacht dat ze het over de volle neef van haar man had. Plus over haar eigen redder in nood en gastheer voor de komende week, zolang ze in Den Haag te gast waren.

Claudia wist even niet hoe te reageren, helemaal niet toen ze Amalia’s stille pretoogjes opmerkte. Twee tellen keek ze Amalia vernietigend aan. Daarna staaarde ze – half beledigd en half berustend – strak voor zich uit en ging verder met waaieren.

‘Hoe worden we straks in het koninkrijk van uw vader gehuisvest?’ vroeg Amalia om te demonstreren hoe je de koningin wél op zonniger gedachten bracht.

Dat werkte onmiddellijk. Elizabeth begon een genoeglijke opsomming van de Engelse en Schotse kastelen en buitenplaatsen die de machtige Stuarts in bezit hadden.

‘Jullie zullen ogen tekortkomen.’

Voor Amalia’s geestesoog verschenen tuinen met rododendrons in bloei, landhuizen met gekanteelde torens op de achtergrond, witte wijn in de koeler. Zij hoefde alleen nog badminton te spelen.

‘Want weten jullie, wat ik nooit verteld heb...’

De koningin ratelde er alweer op los. Het klonk Amalia in de oren alsof ze het eerder hopeloos vastgelopen gesprek met haar echtgenoot alsnog tot een afronding wilde brengen. Vanaf Rotterdam had Elizabeth zoals

het hoort in de voorste koets gereden, maar het echtelijke gekibbel was zo hoog opgelopen dat ze van het ene op het andere moment bij hen, de hofdames, in het volgende rijtuig was overgestapt. Dat was er weliswaar eentje zonder de gebruikelijke zes gepluimde paarden, maar zo was ze tenminste van het gesomber van de keurvorst verlost.

Amalia bemoeide zich liefst zo min mogelijk met de intimiteiten van het koninklijk huwelijk. Luisteren en haar mond houden werkte meestal het beste. Voor ze het wist zou ze hebben laten doorschemeren dat de koningin wat haar betrof heus een aandeel had in de verziekte sfeer. Suggesteren dat haar man kennelijk zijn vertrouwen in God kwijt was, was natuurlijk olie op het vuur gooien.

Al eerder had Amalia gemerkt dat Elizabeths optimisme net zo goed aan slijtage onderhevig was. Hoe kort geleden was het nog maar dat ze hoog vanaf de troon een machtige protestantse alliantie met Engeland en Zweden had aangekondigd, die alle paapse stemmingmakers en stokebranden van Europa over de kling zou jagen. Met de air van een onverzoenlijke godin orakelde ze dat het katholicisme met wortel en al zou worden uitgeroeid. Ze stelde bij voorbaat grandioze overwinningsfeesten in het vooruitzicht. Dat de koningin de bittere nederlaag van haar man niet onder ogen wilde zien, daar kon Amalia wel inkomen, maar dat Claudia haar honing om de mond bleef smeren ergerde haar mateloos.

‘*Wir freuen uns so,*’ riep Claudia dan, met haar onvervalst Berlijnse tongval. Amalia wist wel beter: er kwam geen overwinningsfeest. Ze mochten van geluk spreken dat ze nog leefden.

Ach, misschien lag het allemaal aan haar eigen slechte humeur. Ze kon nauwelijks nog mensen om zich heen verdragen, laat staan nog langer met zijn zessen opgepropt zitten in een smalle koets die van kuil naar kuil hobbelde. Het liefst had ze iedereen gesommeerd een poos de mond dicht te houden, maar dat ging nu eenmaal niet.

Door een volgend schokje opende ze even haar ogen, genoeg om te zien hoe moe en afgetobd Elizabeth eruitzag. Een reis van maanden door oorlogsgebied had de sprankelende jeugdigheid van haar gezicht gewist alsof die niet meer was geweest dan een laagje schmink. Er waren twee kleine maar o zo hardnekkige plooitjes rond haar mond voor in de plaats gekomen, die haar gelaatstrekken iets zuinigis gaven. Nu moesten de prie-

mende ogen en een kaarsrechte neus eraan herinneren dat zij nog altijd koningin van Bohemen heette, keurvorstin van de Palts, dochter van de koning van Engeland, nicht van de koning van Denemarken, kleindochter van Maria Stuart van Schotland. Maar al had ze de duurste kroon ooit gedragen, ze reed nu toch echt door de modder, op weg naar Den Haag.

Amalia prentte zich in dat haar eigen humeur vast weer zou opklaren wanneer de koningin, zodra de overtocht achter de rug was, haar zegeningen zou tellen. Ze leefden toch nog allemaal? Zodra ze in Engeland waren, zodra ze opnieuw gehuisvest waren, zodra haar man zich had neergelegd bij de situatie. Je kon ook om andere redenen feesten dan overwinning alleen.

‘Welke taal spreekt men in Holland?’ vroeg Elizabeth.

Op die vraag wist de hofpredikant, helemaal in het hoekje weggedrukt, zo gauw geen antwoord. Hij mompelde iets over dialect en haalde vervolgens de schouders op.

‘Weet u waarom er geen landkaart bestaat van de Republiek?’ grapte hij bij wijze van goedmakertje. ‘Omdat de landgrens elke week verandert!’

Elizabeth kon er niet om lachen en de anderen dus ook niet.

Amalia moest zich dwingen haar hoofd niet meer tegen het houtwerk te laten rusten, het gebonk in haar hoofd werd er alleen maar erger op.

II

Twee uur later was het zover. Ter hoogte van een brug die in twee bogen het kanaal overspande werden ze opgewacht door een bescheiden, maar nieuwsgierige menigte. Verderop verrees een hoge molen, links en rechts stonden wat losse huizen. Van het aangekondigde Den Haag was geen spoor te bekennen, laat staan van een kasteel. Door het raampje keek ze toe hoe de keurvorst door enkele hoogwaardigheidsbekleders werd verwelkomd. Ze leken langs hem heen te kijken of de koningin wel was meegekomen. Toen pas kwam een lakei hun kant op en zwaaide het deurtje van hun eigen rijtuig open. Amalia vermande zich. Nog een paar stijve reverences en de beproeving van vandaag zat erop.

Tot haar verbazing nam niemand de moeite om een krukje voor de

koningin klaar te zetten. Die moest nu zelf op de grond zien te stappen. Er kwam een hand op de schouder van de lakei aan te pas gevolgd door een kreetje van schrik toen ze haar evenwicht even verloor. De heren liepen op haar toe. De man die als eerste de hoed afnam en haar de hand kuste moest stadhouder Maurits zijn. Hij droeg een vale wambuis, die al evenzeer misstond bij deze heugelijke ontvangst. Aan bazuinen of saluutschoten deden ze niet in Holland.

Amalia kwam overeind, maar moest wachten tot er ruimte was om uit te stappen. Met stijgende verbazing zag ze vanuit haar ooghoek hoe de Hollandse edelen, in plaats van bij Elizabeth te informeren naar de reis, nu onderling stonden te kletsen. Vervolgens moest ze goed opletten zelf veilig op de grond te belanden, want geen van hen kwam op het idee haar een hand te reiken. Enfin, ze stond en herschikte haar jurk.

Toen pas kwam de echte schrik. De man naast de stadhouder, die hem zojuist op een *plaisanterie* had getrakteerd, werd nu voorgesteld als generaal der ruitery van het leger. Met een koude rilling over haar rug stelde ze vast dat hier de woeste minnaar uit het Heidelbergse gastenvertrek stond. Krulhaar, de blonde sik tot een regelmatige driehoek geknipt, bruine ogen waarmee hij spottend de wereld in keek. Aan zijn manieren had hij de voorbije vijf jaar niet gewerkt, zoveel was zeker. Die zelfgenoegzame tronie zou ze nooit meer vergeten. Hier stond charmeur Frederik Hendrik.

Verkramp't ging ze door de knieën voor de stadhouder, daarna voor diens jongere broer. Frederik Hendrik knikte vriendelijk terug, geen blik van herkenning in elk geval. Goddank. Haar bleef althans de vernedering bespaard dat hij in haar het bakvisje van weleer had herkend.

Nadat Claudia en Elfriede waren uitgestapt maakten ook zij gelijktijdig een reverentie voor de beide broers.

Bestrating ontbrak, ze stonden met hun schoenen in de modder. Amalia wisselde een vlugge, maar veelbetekenende blik met Elfriede. Die trok de zoom van haar jurk nog op, maar de derrie zat er al aan. Ze mocht hopen dat het geen mest was, als Amalia op haar neus mocht afgaan. Daar doorheen snoof ze zilte zeelucht op. Die hield de belofte overeind dat ze over een weekje zouden overvaren. Ze zag zichzelf al aan de reling staan. 'Adieu, Holland! Adieu, mest! Adieu, lomperiken!'

Frederik Hendrik onderhield zich met een paar Duitse officieren, al waren zijn ogen meer bij de hofdames. Dat lachje sprak boekdelen: voor de graaf-minnaar was deze stoet koetsen met vrouwelijk schoon niets minder dan een geschenk uit de hemel. Ze moest Elfriede zo gauw mogelijk waarschuwen. Elfriede was iets te bevattelijk voor complimentjes en twinkelende ogen, en zijn blikken gingen al meteen in haar richting.

Van een afstandje volgde ze hoe keurvorst en koningin werden voorgesteld aan adviseurs en andere Hollandse edelen. Aan de strakgetrokken mondjes zag ze dat men ook hier niet bepaald op een voortvluchtig koningspaar zat te wachten. Amalia had nu eenmaal oren die een sneeuwvlok konden horen neerkomen en ogen die recht in een hersenpan keken, althans zo werd altijd beweerd. Voor haar verrieden ogen hun ware intenties, doordat men ze opensperde of omgekeerd vernauwde, of door even weg te kijken zoals nu. Met van die hoog opgetrokken schouders en ongemakkelijke lachjes erbij.

Na de begroetingen nam Maurits zijn neef terzijde, legde een arm om zijn schouder en praatte op hem in. De keurvorst kreeg een brief in handen gedrukt. Amalia zag Elizabeth bleek wegtrekken. Ze begon zich ongemakkelijk over de arm te krabben, want dit kon niet anders betekenen dan een volgende onheilstijding. En ze waren al zo op de proef gesteld.

De keurvorst kwam met afhangende schouders op zijn vrouw af gelopen. Hoofdschuddend verklaarde hij dat ze er niet heen konden.

‘Waarheen niet?’ vroeg Elizabeth met trillende stem.

‘Naar Engeland. Je vader weigert ons op te nemen.’

‘Maar... maar dat kan niet!’ riep de koningin uit. Amalia legde met een angstig voorgevoel een hand op haar onderarm, niet in de laatste plaats omdat ze zelf naar troost op zoek was. Als ze niet naar Engeland konden, waarheen dan nog wel? Viel ook de laatste deur in het slot?

‘Het staat hier zwart op wit.’ De keurvorst hield de brief omhoog. ‘Hij wenst zich niet in een conflict met de keizer te mengen.’

De koningin nam niet de moeite het document te lezen. Tranen stonden haar in de ogen. Ze wilde meteen terug de koets in. Amalia volgde woordloos.

‘Geen nood!’ hoorden ze de stadhouder ferm uitroepen. ‘U bent voorlopig welkom in onze Republiek. Net zolang tot iedereen weer bij zinnen is.’

Elizabeth, geholpen door Amalia en een lakei, stapte in de koets.

De stoet, aangevuld met Hollandse hoogwaardigheidsbekleders te paard, was klaar om het laatste stuk van de reis naar Den Haag te overbruggen.

Er werd geen woord meer gesproken, niet eens door Claudia.

III

Kisten, dozen en koffers werden over de diagonaal geruite tegelvloer naar binnen gedragen. Wat er uiteindelijk wel en niet was gered uit het paleis zou voor iedereen als een verrassing komen.

Samen met de Oberhofmeister inspecteerde Amalia de ruimtes van de Hof van Wassenaer, hun tijdelijke verblijf langs de Kneuterdijk. Wie ook degene was geweest die in de salon kil goudleer op de muren had laten aanbrengen, goede smaak had hij niet en het concept zou slecht vallen bij het koningspaar. Dat hield meer van stemmige wandkleden met allegorische voorstellingen. Het moest voorlopig maar even, hetzelfde gold voor de hoekige stoelen met hun scharlakenrode stoffering.

De Oberhofmeister vroeg in het voorbijgaan aan een bediende of deze de hondjes en aapjes van de koningin gezien had. Nee? Dan zaten ze vast nog in één van de wagens. Die moesten hoognodig water hebben. En waar was de kooi met beide papegaaien? Aan een ander gaf hij de opdracht het blauwe vloerkleed weg te laten halen en die scheve kroonluchters na te kijken, want die zouden misschien nog de meeste ergernis opwekken. En bloemstukken op de gangen maakten de ontvangst zoveel aangenamer.

Of het nou kwam omdat Amalia al het werk naar zich toe trok, of omdat de overige hofdames een stapje achteruit deden, feit was dat zij telkens als degene die het overzicht had haar zegje deed. Begrijpelijk genoeg, want zij zag in één oogopslag wat er nodig was om het koningspaar zich hier enigszins behaaglijk te laten voelen. Niet van dat sobere graag, er moesten Perzische tapijten komen, schilderijen van familie, vrienden en legerofficieren, wandtapijten met jachttaferelen en scènes uit een roemrijk verleden. De secretaris in haar kielzog maande haar af en toe kalmer te dicteren.

Amalia was tenminste weer bezig. Stilzitten betekende voor haar nadenken en dat mondde steevast uit in de vaststelling dat de situatie van het hof uitzichtloos was, en daarmee die van haarzelf. Haar mooie suite in de Praagse toren werd ingeruild voor een zijkamertje dat ze bovendien met haar zusje zou moeten delen. Dat maakte het extra wrang wat die Hollander in zijn blauwe livrei zojuist had gezegd, namelijk dat de leegstaande vertrekken op de eerste verdieping gereserveerd bleven aan de rechtmatige eigenaren.

De Oberhofmeister zuchtte diep. ‘Ik begrijp er ook niets van. Mij is verder niets verteld. Er is nog een handjevol personeel, het echtpaar zelf is de stad uit, dat wil zeggen, hij voorgoed en zij tijdelijk. Mevrouw schijnt erdaags terug te komen.’

‘Merkwaardig. Waarom staat het dan overal vol meubels? Zo te zien zijn ze halsoverkop vertrokken.’

De Oberhofmeister knikte. ‘Daar lijkt het sterk op. Enige inschikkelijkheid was hier op zijn plaats geweest. Nu zwaait er een huismeester zodra je ook maar in de buurt komt van hun vertrekken, verhit met een contract waar niemand wijs uit wordt.’

Amalia richtte haar aandacht maar op de ornamenten over het plafond. Ze hield van duistere verhalen, maar dan alleen wanneer ze met opgetrokken benen op de bank zat en met een drankje binnen handbereik.

‘Ik meende uit de reactie van die driftkop van een huismeester op te maken dat het vertrek van het echtpaar onvrijwillig was,’ verzuchtte de Oberhofmeister. ‘Meer kan ik er niet van maken.’

Tussen een va-et-vient van verhit kamerpersoneel door bereikten ze de bovenverdieping. De zijden draperieën op de slaapkamers konden voorlopig blijven hangen. De Oberhofmeister was het met elke beslissing van Amalia eens. ‘U kent de smaak van onze koningin uiteindelijk het beste.’

Vervolgens begon hij op te sommen welke meubelen eventueel nog uit Heidelberg konden worden opgehaald. Wat aan familie in Engeland zou worden gevraagd vulde een derde lijst. Amalia ontging het nut van zulke lijsten aangezien elke hoek van het pand al was ingericht en er zonder ruggespraak met de eigenaren geen meubels verplaatst mochten worden. Bij de eerste beste gelegenheid verexcuseerde ze zich en glipte ertussenuit om even een loopje over de gang te maken. Ze had nu alle

vertrekken gezien op één na. Wat zat er achter die dichte deur? Ze maakte hem open en kwam in een bedompte ruimte. Het stof danste er in de schuine lichtstralen. Was dit de bibliotheek? Daar zag ze het silhouet van een man in hemdsmouwen met papieren in de hand.

‘Pardon, wie bent u? Hoort u bij het Hollandse personeel? Dit is toch een ruimte van de koningin?’

‘Ja, dat klopt. Nee, ik bedoel...’ klonk zijn stem vanuit het donker.

‘Mag u hier wel zijn?’ vroeg ze door omdat hij wat stond te hakkelen en gauw enkele papieren teruglegde.

Hij deed twee stappen naar voren het licht in. Ze zag dat hij ongeschooren was, er zat stof in zijn haar. ‘Maakt u zich geen zorgen, ik ben met een paar minuten weg. Ik moet hier nog wat ophalen voor de eigenlijke bewoners, voor het echtpaar zeg maar, met wie ik bevriend ben. Maar als u wilt zal ik haast maken. Niemand was op de hoogte van uw komst, begrijpt u?’

Zijn Duits was hoekig maar goed te volgen. Hij leek wat kortademig en zijn gehaaste, onhandige bewegingen kregen iets aandoenlijks toen hij, wellicht doordat Amalia een stap dichterbij kwam, enkele papieren op de grond liet vallen.

Even overwoog ze hem te helpen met oprapen, maar voor ze het wist stonden ze weer tegenover elkaar. Ze vouwde haar handen en probeerde een glimlach. Het was niet de bedoeling om hem weg te jagen. Nu hij hier toch was, kon hij misschien het overhaaste vertrek van de bewoners verklaren. Ze had door de halfgesloten deur gehoord dat het overleg elders gewoon doorging. Kennelijk kon men het ook even zonder haar af.

De man leek verrast dat iemand belangstelling toonde voor het echtpaar. Terwijl hij enkele brieven in zijn map opborg, vertelde hij dat De Hof van Wassenaer had toebehoord aan de Van der Mijles. Momenteel verbleven ze op Goeree, een eiland voor de kust. Hij sprak van een ernstig conflict in de Republiek, waarbij Van der Mijle helaas de verkeerde kant van de politieke scheidslijn had gekozen met verbanning uit Den Haag als gevolg.

‘En u bent...?’ vroeg hij bedeesd, bijna verlegen.

‘Pardon, ik had me moeten voorstellen. Gravin Van Solms. Ik ben de eerste hofdame van de koningin. Zoals u weet zijn we verjaagd uit Praag

en vervolgens gevlucht uit het Duitse Rijk. Het koningspaar had gehoopt in Engeland een onderkomen te vinden.’

‘Aangenaam, mijn naam is Guntersteyn. Heer Van Guntersteyn,’ zei hij op zijn beurt. Hij keek naar links en naar rechts op zoek naar zijn hoed, die hij eigenlijk met een buiging had horen af te nemen. Tegen de tijd dat hij hem had gevonden was het moment voorbij en dus ging die van de ene hand in de andere.

Hij haalde nog eens diep adem. ‘Het zijn roerige tijden, gravin.’

Ze deed een halve stap in zijn richting. ‘Wat bedoelt u met roerig?’

‘Ach, laat ik u niet met Haagse politiek vermoeien. U hebt momenteel wel genoeg aan uw hoofd.’

Omdat hij desondanks leek te aarzelen liep ze terug naar de deur om deze geheel te sluiten. Nu konden ze elkaar tenminste goed verstaan, maar de plotselinge intimiteit bezorgde Amalia een ongemakkelijk gevoel. Ze ging iets opzij staan om geen last meer te hebben van het tegenlicht. Zijn gelaatstrekken waren regelmatig, al hadden zijn diepgelegen ogen in combinatie met de opgetrokken schouders iets rusteloos, als die van een verdoemde, een man die te horen heeft gekregen dat hij nog maar kort te leven heeft.

Terwijl hij gehaast een stapeltje maakte van laatste, her en der weggelegde paperassen, nam ze plaats op de enige stoel in het vertrek. Dit was vooral bedoeld om hem op zijn gemak te stellen, en anders wel zichzelf. Het resultaat was alleen dat hij zijn ogen wijd opensperde.

‘Wat is er?’ vroeg ze met een lachje. ‘Doe ik iets verkeerd?’

‘Nee, niets,’ zei hij. ‘Het was zijn stoel, dat is alles.’

‘Zijn stoel? Wiens stoel?’

Zonder het antwoord af te wachten schoot ze haastig overeind.

‘Nee, u mag daar best zitten. Het is alleen dat het... eh... mij pijn doet dat ze hem hier maar hebben weggezet.’

‘Maar van wie was hij dan?’

‘Daar zat de landsadvocaat altijd op, als hij hier kwam. Vaak op zondag. Dan haalde hij zijn snuifdoosje tevoorschijn en strekte de benen. Dan pas ontspande hij.’

‘Wie?’ vroeg ze nogmaals.

‘De landsadvocaat. Hij is dood,’ zei Guntersteyn op een toon alsof

het gisteren gebeurd was. Alsof hij persoonlijk getuige was geweest van een macaber einde.

Amalia wierp nog een bevreesde blik op de stoel en liep er drie passen bij vandaan.

‘Van wie had u precies toestemming gekregen, als ik vragen mag?’ vroeg ze om van het akelige onderwerp af te zijn.

Hij keek haar verschrikt aan. ‘Van die wat oudere man. Niet helemaal meer goed ter been, leek me.’

‘Ah juist, de Oberhofmeister.’

‘Ja, dat zal wel. Een streng heerschap, als ik zo vrij mag zijn. Is hij trouwens nog helemaal in orde? Ik kreeg de indruk...’

‘De Oberhofmeister is mijn vader.’ Het was eruit eer ze er erg in had. Ze sloeg meteen een hand tegen de borst. Dit was wel vreemd, er waren zelfs mensen aan het hof die niet eens van hun verwantschap op de hoogte waren – hoe konden ze ook, Amalia moest hem altijd bij zijn officiële titel aanspreken – en nu, tegenover een wildvreemde man voelde ze de noodzaak iets van zichzelf te delen. Misschien was het geen noodzaak, maar iets anders.

‘Als u mijn vader kent, dan begrijpt u misschien waarom ik mijn moeder wel eens mis.’ Met haar wijsvinger schreef ze een A op het stoffige tafelblad, niet alleen beginletter van haar eigen naam maar ook die van haar moeder. ‘Ik weet eigenlijk niet goed waarom ik dit vertel...’

Aangezien hij niet reageerde, nam ze een boek van tafel en begon erin te bladeren. Het was in het Hollands.

‘Maar goed, u had het over roerige tijden,’ zei ze en legde het boek terug.

Hij had een papiersnipper in zijn haar, zag ze toen ze opkeek. Moest ze er iets van zeggen?

Hij zuchtte diep. ‘Laat ik er eerlijk voor uitkomen. Uw koningspaar is vermoedelijk op het slechtst denkbare ogenblik naar de Republiek gekomen.’

‘Hoe dat zo?’

Ze liet een hand op het bureaublad rusten. Het liefst had ze voorgesteld te gaan zitten, maar met die ene rode stoel in de kleine ruimte had de ander dan op het bureau moeten plaatsnemen.